

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖS**

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR. VIII-787 2, 12, 28, 30, 30¹, 30², 35¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹, 35², 35³, 35⁴, 35⁵ STRAIPSNIAIS, SEPTINTUOJU¹ IR SEPTINTUOJU² SKIRSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO (TAP-20-612; TAP-20-613) (TAIS NR. 20-5470; 19-12716(2))

2020-05-14 Nr. NV-1331

Vilnius

Projekto rengėja: Aplinkos ministerija.

Projekto tikslas: sukurti efektyvesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų apmokestinimo sistemą, detaliai reglamentuojant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kainos nustatymo, paskirstymo ir atskaitomybės tvarką, skundų nagrinėjimo tvarką bei numatant finansinę savivaldybių atsakomybę neįgyvendinus teisės aktuose numatytų reikalavimų atliekų tvarkymo srityje, mažinant administracinę naštą pakoreguoti pavojingų atliekų licencijavimo tvarką.

Dabartinė situacija:

Komunalinių atliekų tvarkymo sektorius – šiuo metu vienintelis viešųjų paslaugų sektorius, kurio kainodaros modelis detaliai neregamentuotas ir ši veikla nėra reguliuojama. Už komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, įskaitant vietinės rinkliavos ir kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymo formos nustatymą ir dydžio apskaičiavimą, atsakinga vietos savivaldos institucija.

Atliekų tvarkymo įstatyme neregamentuotas komunalinių atliekų tvarkymo kainodaros modelis, pagal kurį būtų aišku:

- kuri institucija ir kokiais terminais tvirtina kainos už komunalinių atliekų tvarkymą apskaičiavimo metodiką;
- kuri institucija ir kokiais terminais apskaičiuoja šių kainų projektus. Šiuo metu Atliekų tvarkymo įstatyme nenustatytas detalus komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimo kainos nustatymo modelis, tik paminėta, kad vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį nustato savivaldybės taryba;
- kokie yra kainodaros nustatymo pagrindai ir principai. Šiuo metu Atliekų tvarkymo įstatyme nustatyta, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodara nustatoma vadovaujantis solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo principais ir principu „teršėjas moka“;
- kokie kainų peržiūros ir pakeitimo pagrindai. Šiuo metu nėra vieningos sistemos, koku dažnumu peržiūrima savivaldybių tarybų nustatyta vietinė rinkliava ar kita įmoka už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą, skirtingose savivaldybėse peržiūrima skirtingu dažnumu;
- nenustatyti sąnaudų atskyrimo principai, siekiant užtikrinti kryžminio subsidijavimo prevenciją, t. y. užtikrinti, kad pajamos, gautos už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas, nebūtų nukreipiamos kitų veiklų, nesusijusių su komunalinių atliekų tvarkymu, finansavimu;
- nenumatytas sąnaudų auditavimas;
- nenustatyta finansinė savivaldybių atsakomybė neįgyvendinus teisės aktuose numatytų reikalavimų atliekų tvarkymo srityje. Savivaldybės privalo įgyvendinti Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane joms nustatytas užduotis šiame plane nustatytais terminais ir užtikrinant plane numatytus minimalius reikalavimus. Dalis savivaldybių minėtų reikalavimų nevykdo, tačiau svertai, įgalinantys atsakingas institucijas imtis priemonių tam, kad savivaldybės tinkamai vykdytų Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane nustatytus reikalavimus, neregamentuoti;
- nenustatyta gyventojų gaunamų skundų nagrinėjimo ir informavimo tvarka, išankstinių ginčų sprendimo ne teisme tvarka.

Projekto esmė: įstatymo projektu siūloma nustatyti:

- regionines kainas ir bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų deginamų komunalinių atliekų deginimo 1 t įkainio viršutinės ribas, kurias 3 metų laikotarpiui nustatytų VERT, šios kainos gali būti koreguojamos kartą per metus.
- savivaldybių tarybos, atsižvelgdamos į VERT nustatytas regionines kainas ir jų padalinimą regiono savivaldybėms pagal savivaldybės teritorijoje gyvenančių atliekų turėtojų skaičių, susidarantį komunalinių atliekų kiekį, komunalinių atliekų rūšių tvarkymo būtinąsias sąnaudas, nustato naujus arba patvirtina esamus vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžius. Savivaldybės, vadovaudamosi joms suteiktais įgaliojimais, nustatys galutinį vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymo dydį komunalinių atliekų turėtojams.
- išplečiama VERT kompetencija ir numatomos papildomos funkcijos. Apibrėžiama VERT kompetencija, finansavimo tvarka, gaunamų pajamų iš reguliuojamosios veiklos naudojimo tvarka, informacijos gavimo ir teikimo tvarka ir kt.
- VERT finansavimo būdą iš reguliuojamų ūkio subjektų įmokų, VERT išlaikymo našta tektų ne visiems mokesčių mokėtojams, o tiems, kurie naudojami komunalinių atliekų tvarkymo paslauga. Atsižvelgus į deleguotas funkcijas, dalį jų paliekant savivaldybių taryboms, reikalingus žmogiškuosius resursus bei planuojamas patirti sąnaudas, dabartinis procento dydis galėtų būti 1 procentas praėjusių metų reguliuojamos veiklos pajamų (kitų sektorių metodikose nurodyti veiklos pajamų dydžiai pvz., geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo veiklos pajamų – 0,3 procento, elektros energijos perdavimo ir skirstymo pajamų – 0,5 procento, gamtinių dujų skystinimo (pakartotinio dujinimo), perdavimo ir skirstymo veiklų pajamų – 1,37 procento). Įvertinus visas galimas patirti sąnaudas, VERT sąnaudų, atliekant Įstatymo projekte deleguojamas funkcijas, metinis krepšelis sudarytų apie **680 000 Eur.**
- bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų po rūšiavimo likusių, perdirbti ir pakartotinai panaudoti netinkančių energetinę vertę turinčių komunalinių atliekų deginimo 1 t įkainio viršutinės ribos nustatymo metodika bei nustatoma bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų deginamų komunalinių atliekų deginimo 1 t įkainio viršutinė riba, kuri nustatoma ne trumpesniai kaip 3 metų laikotarpiui;
- reguliuojamosios veiklos ataskaitų ir reguliavimo apskaitos sistemos nepriklausomo vertinimo tvarka;
- finansinę savivaldybių atsakomybę laiku neįgyvendinus teisės aktuose nustatytų užduočių atliekų tvarkymo srityje. Siūlomi baudų dydžiai numatyti įvertinus kitų bendrojo intereso ir bendrojo ekonominio intereso paslaugų (pvz., geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, šilumos tiekimo) reglamentuojamus baudų dydžius. Šių priemonių įgyvendinimas jokios įtakos gyventojų mokamai vietinei rinkliavai ar kitai įmokai už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą neturės. Įstatymo projekte numatyta, kad savivaldybėms skirtos baudos (ar delspinigiai) neįskaičiuojamos į regionines kainas, vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį.

Derinimas:

- 2019 m. rugsėjo 18 d. Vyriausybės pasitarime pristatytas Įstatymo projektas.
- 2019 m. spalio 10 d. Įstatymo projektas darbo tvarka aptartas su Valstybine energetikos reguliavimo taryba.
- 2019 m. spalio 28 d. buvo pristatytas Lietuvos savivaldybių asociacijos Aplinkos apsaugos komiteto posėdyje.
- Įstatymo projektas 2019 m. spalio mėn. pakartotinai derintas su Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Teisingumo ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Finansų ministerija, Energetikos ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Žemės ūkio ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, Aplinkos apsaugos departamentu, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos komunalininkų ir atliekų tvarkytojų asociacija, Lietuvos savivaldybių komunalinių įmonių asociacija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacija, Vyriausybės atstovais apskrityse, Konkurencijos taryba, Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmais, Valstybine energetikos reguliavimo taryba, UAB

„Fortum Heat Lietuva“, UAB „Kauno kogeneracinė jėgainė“, UAB „Vilniaus kogeneracinė jėgainė“, UAB Ignitis, Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija, Specialiųjų tyrimų tarnyba.

- 2020 m. sausio 24 d. organizuotas tarpinstitucinis susitikimas, kurio metu aptartos derinimo pažymoje pateiktos pastabos. Informacija apie pastabas, į kurias neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies, pateikiama derinimo pažymoje.
- 2020 m. balandžio 28 d. ir 2020 m. gegužės 12 d. Lietuvos savivaldybių asociacija, 2020 m. balandžio 30 d. Valstybinė energetikos reguliavimo taryba, 2020 m. gegužės 4 d. Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija ir 2020 m. gegužės 11 d. Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacija Vyriausybės kanceliarijai pateikė Įstatymo projektui pastabas, į kurias AM neatsižvelgė.
- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pateikė išvadą su pastabomis ir pasiūlymais.

Atitikimas Vyriausybės programos nuostatoms – Projektas prisideda prie Vyriausybės programos 82. Atliekų tvarkymo srityje punkto įgyvendinimo. Projektas įgyvendina 82.1. („skatinsime žiedinės (beatliekės) ekonomikos plėtrą. <...>“) ir 82.4. („peržiūrėsime mokesčio už atliekų tvarkymą sistemą <...>“) papunkčių nuostatas.

Dalykinio vertinimo išvada – siūloma projektą svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime ir įvertinti Teisės grupės 2020-05-12 išvadoje NV-1311 pateiktas pastabas. Taip pat siūloma papildomai įvertinti Lietuvos savivaldybių asociacijos 2020-04-28 raštu Nr. (6)-SD-285 ir 2020-05-12 raštu Nr. (6)-SD-317, Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2020-04-30 raštu Nr. R2-()-2224, Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacijos 2020-05-04 raštu 5-2875 ir Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacijos 2020-05-11 raštu Nr. IS-17 pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Ekonomikos politikos grupės patarėja

Ieva Bardauskienė

Ieva Bardauskienė, tel. 8 706 63887, el. p. ieva.bardauskiene@lrvt.lt